

Előterjesztés
a Balaton Kiemelt Térség fejlesztési programja című dokumentum
megvalósításának nyomon követéséről és felülvizsgálatának
szükségességéről

Jelen előterjesztés célja, hogy

- ismertesse a hosszútávú Koncepció és középtávú Területfejlesztési Program, valamint az ezek alapján elfogadott Végrehajtási Terv megvalósulásának 2025. évi folyamatát, valamint
- ismertesse a tervdokumentumok végrehajtása nyomon követésének felülvizsgálati módját, és első eredményeit.

Az előterjesztésnek ugyanakkor nem célja egy részletesen adatolt fejlesztéspolitikai monitoring jelentés ismertetése. A 37/2010. Korm. rendelettel összhangban készülő monitoring jelentés a sokéves gyakorlatnak megfelelően 2026-első negyedévében, a jogszabályban meghatározott március 31-i határidő előtt kerül a Tanács elé beterjesztésre.

Előzmények

A jelen programozási időszak tervezési szakaszában hatályos (azóta a 2023. évi CII. törvény által felváltott) területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. számú törvény (15.§ (2) bek. b) pontja) alapján a Balaton Fejlesztési Tanács a 2020-2021 években elkészítette és a Kormánynak elfogadásra benyújtotta a kiemelt térség felülvizsgált és módosított hosszútávú Területfejlesztési Koncepcióját, valamint a 2021-2027 közötti uniós programozási ciklushoz kapcsolódó Területfejlesztési Programját. A programtervezés területfejlesztési törvény alapján végzett szakasza a Területfejlesztési Program részét képező kiemelt térségi Operatív Program Tanács általi elfogadásával, a 39/2021. (09.17.) BFT határozattal zárult.

Ezt követően a Tanács megküldte a terveket a tárgykörben illetékes Pénzügyminisztérium számára azzal a törvény által megerősített szándékkal, hogy a miniszter egyetértése esetén terjessze a dokumentumot a Kormány elé jóváhagyásra. A területfejlesztés kormányzati intézményrendszerének 2022. évi átalakulását követően a Kormány az 1685/2022. (XII.28.) számú határozatában a módosított, 2030-ig szóló hosszútávú Konceptiót és a Területfejlesztési Programot elfogadta. A terveket elfogadó Kormányhatározat 4. pontja ugyanakkor felkéri a Balaton Fejlesztési Tanácsot, hogy kísérje figyelemmel a tervekben meghatározott célok megvalósulását, és a területfejlesztési miniszter útján háromévente adjon tájékoztatást azok megvalósításáról és szükség esetén kezdeményezze azok felülvizsgálatát.

Az elvégzett térségfejlesztési tervezési munka jelentőségét megerősítette az a szándék, hogy 2020-2021 során a Tanács által elfogadott kiemelt térségi fejlesztési dokumentumokat a 2021 – 2027 közötti uniós programozási időszak Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben releváns keretprogramjainak terveztük. Ugyanakkor álláspontunk szerint a területi tervek tartalmi követelményeit rögzítő 218/2009. Korm. rendeletnek megfelelően összeállított, és a Tanács által elfogadott kiemelt térségi Operatív Program nem ad elegendő muníciót egy fejlesztési program decentralizált elemeket tartalmazó végrehajtásához. Ezért, ahogy a vármegyék esetében is történik az Integrált Területi Programok vonatkozásában, szükségesnek láttuk egy,

az Operatív Programnál mélyebb, a programvégrehajtás konkrét elemeit rögzítő dokumentum kialakítását és Tanács általi elfogadását a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet vonatkozásában.

Ez a dokumentum a hosszútávú Konceptióban és a Területfejlesztési Programban elfogadott célok és prioritások alapján kell, hogy meghatározza a térségi fejlesztések fókuszait, valamint a Kormány által elfogadott kiemelt térségi tervek megvalósításának körülményeit, emellett rögzítenie kell a feladat- projektterveket illetve az eszközrendszer kereteit. Egy ilyen, a kiemelt térségi OP-nál részletes tervdokumentum a vármegyei Integrált Területi Programok szerkezetével és funkciójával rokon, azonban mivel a vármegyei Integrált Területi Program a TOP és a TOP Plusz dedikált forrásaira tervezett és a Balaton esetében nincs tudomásunk dedikált forráskeretről, így a kiemelt térségi terv nem az Integrált Területi Program elnevezést kapta, hanem Végrehajtási Tervként hivatkozunk rá. A dedikált forráskeret hiánya mellett az ITP-hez képest további különbség, hogy a kidolgozott Végrehajtási Terv integrált megvalósítása több operatív programból, sőt, több alaphoz, költségvetési forrásból tervezett, tehát az unió több tagállamában alkalmazott ITI eszközzel is rokon.

Ilyen típusú dokumentum a hazai területfejlesztési tervhierarchiában mindeddig nem szerepelt, így kormányzati elfogadására sem volt szükség és mód. Ugyanakkor tekintettel arra, hogy egy hétéves időtávú kiemelt térségi fejlesztési program végrehajtása a régióban sokszereplős feladat, így a program tervezése és megvalósítása során a partnerség elvén túl a szubszidiaritásnak is érvényesülnie kell. A partnerség érvényesítése érdekében a Végrehajtási Tervet a fejlesztési koncepció és a területfejlesztési program kapcsán alkalmazott gyakorlathoz hasonlóan társadalmi-szakmai egyeztetésre bocsátottuk. A Terv társadalmi-szakmai egyeztetésen átesett, a beérkezett észrevételek, javaslatok alapján módosított változatát a Tanács 2023. február 17-én, 2/2023. sz. határozatával elfogadta. Ugyan a Végrehajtási Terv vonatkozásában szigorú nyomon követési és felülvizsgálati kötelezettsége a Tanácsnak nincs, mivel a Végrehajtási Terv a Konceptió és a Területfejlesztési Program alapján készült, a fejlesztési program ezen részeinek nyomon követése és felülvizsgálata szükségszerűen érintik e dokumentumot is.

Jelen előterjesztés célja tehát, hogy ismertesse a hosszútávú Konceptió és középtávú Területfejlesztési Program, valamint az ezek alapján elfogadott Végrehajtási Terv megvalósulásának 2025. évi folyamatát, valamint rögzítse a kiemelt térségi fejlesztési program jogszabály által előírt nyomon követésének és felülvizsgálatának aktuális és tervezett lépéseit.

A kiemelt térségi fejlesztési program megvalósulásának előrehaladása

A kiemelt térségi fejlesztési programban megfogalmazott átfogó, stratégiai és horizontális célok alapvetően három a kiemelt térségi Végrehajtási Tervben rögzített fő fejlesztéspolitikai fókusz köré csoportosíthatók.

1. KLÍMAADAPTÁCIÓ ÉS MITIGÁCIÓ
2. NÉPESSÉGMEGTARTÓ KÉPESSÉG ERŐSÍTÉSE
3. TÉRSÉGI KOHÉZIÓ ERŐSÍTÉSE

A Végrehajtási Tervben deklarált cél szerint e három tematikus fókusz érvényesülését szükséges elősegíteni a következő évek fejlesztéseinek tervezése és végrehajtása során.

Ebből az okból a kiemelt térségben a Balaton Fejlesztési Tanács valamint a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség aktivitása révén 2025-ben megvalósuló, valamint előkészítés alatt álló, a területfejlesztési program céljaihoz illeszkedő projekteket e három tematikus fókusz szerinti felosztásban ismertetjük.

1. Klímaadaptációhoz kapcsolódó fejlesztések

Balaton Kiemelt Térség Klímastratégiájának megvalósítása

A hazai klímapolitikai keretnek és alapidokumentumnak számító Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát (NÉS-2) az Országgyűlés 23/2018. (X. 31.) OGY határozatával fogadták el. A NÉS2 céljaival összhangban elkészültek, illetve elfogadták a Somogy, Veszprém, illetve Zala megyei klímastratégiákat 2019 tavaszán. Ezekkel összhangban a Tanács munkaszervezete, a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. elkészítette a BKÜ területére vonatkozóan a Balaton Kiemelt Térségi Klímastratégiát 2020-2030 időszakra.

A Balaton Kiemelt Térségi Klímastratégia célja, hogy a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiára és a megyei klímastratégiákra épülve összegezze és meghatározza azokat az intézkedéseket, amelyek elősegítik a Balaton térség aktív szerepvállalását a klímaváltozás csökkentése, illetve az ahhoz való alkalmazkodás területén.

A kiemelt térségi klímastratégia megvalósítását segítették a Balaton Fejlesztési Tanács fejlesztési forrásai, különös tekintettel az Energiaügyi Minisztérium által biztosított 500 millió forintos klímaadaptációs forrásra. A 2023-ban indult, majd a megvalósulást tekintve 2025-ben záruló fejlesztési forrásfelhasználás három, a klímastratégiában szereplő célterületen valósul meg az alábbi forrásszerkezettel:

1. Klímaváltozás mértékét, hatását csökkentő települési fejlesztések – 420 millió forint;
2. Szemléletformálás középiskolások részére – 31 millió forint;
3. Energetikai mintaprojekt – 23 millió forint

A klímastratégia célkitűzéseinek elérését támogató tevékenységek fő fejezetek szerint:

1. Mitigáció

A BFT által kiírt pályázatok támogatási céljai között szerepelt a közterület karbantartását szolgáló környezettudatos, elektromos eszközök, járművek beszerzése, valamint az elektromos eszközök kiszolgáltatására használható, nem nyilvános töltőpontok kiépítése. Az elektromos közterület karbantartó eszközök használata a robbanómotoros eszközökhöz képest előnyösebb, mert ezáltal csökkenthető a károsanyag- és a zajkibocsátás a településeken.

További mitigációs intézkedés a 2022-ben bevezetett kötelezően megvalósítandó projektem, mely szerint a pályázati projektekből a támogatás minden megkezdett millió Ft-ja után kötelező legalább 1 db lombos fát ültetni, a fajtát pedig a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósága által telepítésre javasolt fák jegyzékéből kell kiválasztani.

2. Adaptáció

Pályázati forrás biztosítása a klímabarát települési fejlesztések támogatására

A pályázati felhívás célja volt a klímaváltozás mérséklését és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítő beruházási elemek, zöldfelületi fejlesztések megvalósítása. A

pályázati felhívás olyan fejlesztésekre került kiírásra, ahol a terület használati funkciójától függetlenül a klímaadaptáció (pl. a vízmegtartás, szén-dioxid elnyelő képesség növelése, stb.) a fő szempont. Ez azt jelenti, hogy a települési közterületek fejlesztési vagy területhasználati céljukban, vagy használati funkciótól függetlenül műszaki kialakításukkal hatékonyan és természetes módon tudnak hozzájárulni a klímaadaptációhoz. Cél, hogy kialakításukban a természetességre törekvő, egyszerű megoldások jelenjenek meg, melyek közvetlenül szolgálják a terület klímaadaptációját, pl. vízmegtartó és szén-dioxid elnyelő képességének növelését.

Fontos további cél, hogy - a csapadékvízre, a zöldfelületekre és a biomasszára egyaránt erőforrásként tekintve - a zöldfelületek értékét a klímaadaptációs, vízmegtartó és szén-dioxid elnyelő képességük határozza meg, ne pedig a beépített anyagok értéke.

A 2023. évi döntés alapján a 2024 és 2025-ben megvalósuló projektek esetén is alkalmaztunk a pályázati folyamatban klímavédelmi szakértőt, aki véleményezte az egyes pályázatok keretében tervezett fejlesztéseket, és javaslatokat tett az adott beruházáshoz kapcsolódóan a környezeti fenntarthatóságot, a klímaadaptációt, a klímaváltozás hatásainak mérséklését erősítő, a projektbe beépíthető további projektelemekre.

3. Szemléletformálás

Fenntarthatósági útmutató települési fejlesztésekhez

A településfejlesztési pályázatok sikeres megvalósítása érdekében 2018-ban elkészült és rendszeres frissítésre kerül a *Fenntarthatósági útmutató*, mely ötletekkel és javaslatokkal segíti a települések és a térség jövőjét is befolyásoló, alakító fejlesztések kidolgozását. Az útmutató a települési zöldinfrastruktúra elemei (a növényzettel és vízzel borított felületek), mint fásított közterek, közkertek, közparkok, játszóterek, fasorok és zöldsávok, vízparti zöldsávok, intézménykertek, zöldsávok, zöldfalak kialakításához nyújt segítséget.

Balaton Klíma Akadémia

Az Energiaügyi Minisztérium támogatása adta meg a lehetőséget számunkra, hogy kialakítsuk a Balatoni Klímaakadémia helyszínét Siófokon, a Tanács székhelyén. A beruházás keretében felújításra került az irodaház régi épületszárnya. A korszerű energetikai megoldások felhasználásával kialakítottunk 2 termet, melyek alkalmasak rendezvények, oktatások, kiállítások lebonyolítására. A termek berendezésekor törekedtünk a többirányú felhasználási lehetőségek biztosítására.

A Balaton Klíma Akadémia létrehozásával a térség klímastratégiájának A1 intézkedése valósulhat meg.

Balaton térségi közösségi energetikai mintaprojekt

Az Energiaügyi Minisztérium által biztosított forrásból megvalósuló projekt célja az volt, hogy feltárja és bemutassa a közösségi energiahasználat lehetőségeit a térség települései számára, valamint segítséget nyújtson a megújuló energián alapuló energiaközösségek kialakításához és működtetéséhez.

A projekt megvalósítása az alábbi lépésekkel történt:

- Első lépésként egy GIS-alapú, 180 települést lefedő adatbázist állítottunk össze, amely 27 féle funkcionális és üzemeltetési adatot tartalmaz településenként (létesítmény adatok, termelési és fogyasztási adatok a lakossági, intézményi és piaci szereplőkre egyaránt).
- Részletes energiamérlegeket készítettünk a településekről, beleértve a fogyasztási helyek és a meglévő vagy tervezett energiatermelő és -tároló eszközök adatait.
- Elkészítettük a Balaton Kiemelt Térség áramhálózati térképét, mely bemutatja a települések kapcsolódását az egyes közép- és nagyfeszültségű alállomásokhoz és modellezi a települések együttműködési lehetőségei. A Balaton térségét 14 alállomás szolgálja ki.
- Az energiamérlegek és fogyasztási szokások elemzése alapján ajánlásokat fogalmaztunk meg arra vonatkozóan, hogy egy-egy település önálló energiaközösséggént vagy más, ugyanahhoz a hálózati alállomáshoz tartozó településekkel társulva tud-e hatékonyabban működni
- A projekt edukációs szakaszában hat tájékoztató fórumot és egyedi települési egyeztetéseket szerveztünk, amelyek lehetőséget adtak a tapasztalatok megosztására, a kérdések tisztázására, valamint a helyi szereplők aktív bevonására.
- Emellett elkészítettünk egy tájékoztató füzetet, hogy egybegyűjtve bemutassuk a településeknek a projekt keretében átadott ismeretanyagot, az elkészült elemzések módszertanát, a közösségi energiahasználathoz kapcsolódó főbb információkat.

Fenntartható Térségi Mobilitási Terv - Sustainable Regional/Rural Mobility Plan (SRMP)

A fenntartható térségi mobilitási terv (Sustainable Regional/Rural Mobility Plan, a továbbiakban: SRMP) célja a térségi mobilitás feltételeinek és fenntarthatósági viszonyainak a javítása, fejlesztése. Az SRMP céljai, programjai, projektjei révén a térség településein élők és ott közlekedők számára a korábbinál élhetőbb körülményeket, jobb elérhetőséget, fenntarthatóbb mobilitási megoldásokat biztosít, melyek keretében célozza a közlekedési rendszer fejlesztését is. Az SRMP ugyanakkor nem egy *közlekedésfejlesztési* terv, hanem egy *mobilitási* terv, amelyben nem az egyes alágazati (vagy intermodális) infrastruktúra vagy más közlekedési rendszerelemek fejlesztésére, hanem a mobilitás feltételeinek és fenntarthatósági viszonyainak a javítására kell törekedni. A fenntartható térségi mobilitástervezés olyan stratégiai és integrált megközelítés, amely hatékonyan kezeli a térség közlekedésének összetettségét. Alapvető célja az elérhetőség és az életminőség javítása a fenntartható mobilitás irányába történő elmozdulás révén. A fenntartható térségi mobilitási terv elősegíti a fenntartható mobilitás hosszú távú jövőképe által vezérelt, tényalapú döntéshozatalt.

A balatoni SRMP Balatonfüred Város Önkormányzata, a Balaton Fejlesztési Tanács munkaszervezete a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség és a KTI Magyar Közlekedéstudományi és Logisztikai Intézet konzorciumi együttműködése keretében készült el a TRENECON Kft. szakmai megvalósításában. A terv készítéséhez kapcsolódó projekt a TOP Plusz 1.2.1 konstrukció keretében került finanszírozásra. 2025 során került sor a projekt zárókonferenciájára Balatonfüreden, valamint az Ügynökség szakértők bevonásával elkészítette a mobilitási terv stratégiai környezeti vizsgálatát, amelynek hatósági és társadalmi egyeztetésére októberben került sor.

Fenntartható közlekedés vándorkiállítás és kvízverseny

A Balaton Kiemelt Térség Fenntartható Térségi Mobilitási Tervének elkészítése (TOP_PLUSZ-1.2.1-20-VE1-2023-00054) projekt égisze alatt februárban útnak indítottunk egy középiskolásoknak szóló fenntartható közlekedés témájú vándorkiállítást, amit tíz balatoni középiskolában mutattunk be. A kezdeményezés célja az volt, hogy felhívjuk a fiatalok figyelmét a környezetbarát közlekedési megoldásokra és azok jelentőségére a fenntartható életmód, a klímavédelem szempontjából.

A vándorkiállítás minden iskolában egy hétig volt megtekinthető, így a diákoknak elegendő idő jutott elmélyedni a témában. A bemutatott anyagok között interaktív elemek és informatív tartalmak is helyet kaptak, amelyek szemléletesen mutatják be a fenntartható közlekedési formák előnyeit.

A kiállítás, mely több mint 1000 diákhoz jutott el, az alábbi középiskolákban került bemutatásra:

- Siófoki SZC Baross Gábor Technikum és Szakképző Iskola
- Siófoki Perczel Mór Gimnázium és Kollégium
- Siófoki SZC Mathiasz János Technikum és Gimnázium
- Marcali Berzsenyi Dániel Gimnázium
- ZSZC Asboth Sándor Technikum, Szakképző iskola és kollégium
- Veszprémi Szakképzési Centrum Öveges József Technikum és Kollégium
- Széchenyi István Baptista Technikum, Szakképző Iskola és Gimnázium
- Lóczy Lajos Gimnázium
- Keszthelyi Vajda János Gimnázium
- Hévízi Bibó István Gimnázium és Kollégium

A programhoz egy online kvízverseny is kapcsolódott, amely szintén a fenntartható közlekedéssel foglalkozott. A verseny célja, hogy a diákok játékos formában bővítsék tudásukat, miközben izgalmas kihívásokban vehetnek részt.

A vándorkiállítás és a hozzá kapcsolódó verseny remek lehetőséget biztosított a fiatalok számára, hogy tudatosabb döntéseket hozzanak a közlekedés terén, és aktív szereplőivé váljanak egy fenntarthatóbb jövő kialakításának. A kvízversenyre 2025. április 28-ig vártuk a válaszokat. A 162 kitöltőből 22-en válaszoltak helyesen az összes kérdésre. Közülük sorsoltuk ki április végén a három szerencsés nyertest. Jutalmuk egy-egy 100.000 Ft értékű Decathlon ajándékutalvány volt

Balaton Kiemelt Térség Regionális Környezetvédelmi Programja

A Balaton Fejlesztési Tanács (a továbbiakban BFT) munkaszervezetével, a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökséggel közösen 2023-ban úgy határozott, hogy el kívánja készíteni a térség környezetvédelméhez kapcsolódóan a Regionális Környezetvédelmi Programot. Ennek oka, hogy a Balaton Régióban is tetten érhetőek bizonyos kedvezőtlen környezeti folyamatok, amelyek mögött általában a gazdasági-társadalmi-természeti egyensúly eltolódása áll.

A társadalmi-gazdasági feladatok végrehajtásával párhuzamosan, azokkal együtt kell a környezetvédelem problémáit megoldani. Mindezeket felismerve kezdődött meg a Balaton Kiemelt Térségben az a környezetvédelmi tevékenység, amelynek keretében került sor a regionális környezetvédelmi program elkészítésére. A program 2024-ben készült el.

A regionális környezetvédelmi program célja a környezeti elemek vizsgálata, a kedvező, illetve hátrányos folyamatok számbavétele, illetve az ezekkel kapcsolatos társadalmi és gazdasági összefüggések feltárása, és ezt követően egy stratégiai feladatterv készítése. Ez alapján a dokumentum egy részletes helyzetfeltáráson alapszik, és a feltárt sajátosságok alapján egy környezeti jövőkép kialakítását célozza. A végső cél, hogy *a régió lakóinak életminősége, komfortérzete jelentősen javuljon és a térség területén található természeti kincsek előnyeit turisztikai és gazdasági szempontból ki tudja használni, ugyanakkor az ennek érdekében megvalósuló fejlesztések az ökoszisztéma teherbíró képességét ne haladják meg, működjenek a megtartó funkciók, a védett értékek ne károsodjanak.*

A környezetvédelmi program stratégiai célrendszere - az V. Nemzeti Környezetvédelmi Program, II. Biodiverzitás Stratégia, II. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia céljaival, a környezet védelmét szolgáló jogszabályokkal, valamint Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervére vonatkozó előírásokkal, a megyei programokkal összhangban került kialakításra: célkitűzések, prioritások, környezetvédelmi stratégiai szempontok meghatározásával. A következő táblázat tartalmazza a Balaton Kiemelt Térség környezetvédelmi programjának stratégiai célrendszerét.

Stratégiai cél	Stratégiai terület
1.) A térség lakói életkörülményeinek és életminőségének javítása és a vonzó vidéki életmód megteremtése, valamint az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatások megelőzése, csökkentése, megszüntetése.	Levegőminőség javítása
	Zajterhelés csökkentése
	Egészséges ivóvíz biztosítása
	Szennyvízelvezetés és tisztítás
	Zöldterületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztése, épített környezet védelme
	Az emberi egészség védelme
2.) Környezeti, táji és természeti értékek megóvása, helyreállítása, fenntartható használata. illetve a természet védelmének szem előtt tartása a térség gazdasági, társadalmi fejlesztése során.	Biológiai sokféleség megőrzése, természet és tájvédelem
	Talajvédelem, fenntartható területhasználat
	Felszíni, felszín alatti vizek védelme és fenntartható használata
3.) A térség adottságaihoz és hagyományaihoz illeszkedő, a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontokat egyaránt figyelembe vevő erőforrás takarékoság, és a hatékonyság javítása. A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, környezetbarát, és versenyképes termelési és szolgáltatási technológiák alkalmazása, a gazdaság körforgásos működésének erősítése.	Energiatakarékosság, energiahatékonyság
	Hulladékgazdálkodás
	Erdőgazdálkodás
	Közlekedés és környezet

Stratégiai cél	Stratégiai terület
4.) A Balaton Kiemelt Üdülőkörzethez méltó üdülőhely minőségi fejlesztése oly módon, hogy az biztosítani tudja a lakó és üdülőnépesség rekreációs igényét, biztonságát a környezeti károk megelőzésének figyelembe vételével.	Turizmus és környezet
	Környezetbiztonság
5.) A környezettudatos életszemlélet erősítése, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség javítása, valamint a partnerség fejlesztésének előtérbe helyezése.	A lakosság környezettudatosságának erősítése
	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség javítása

A környezetvédelmi program stratégiai céljainak (5) és az ahhoz kapcsolódó stratégiai területeknek (1-17) a kibontását tartalmazza részletes indoklással a megfogalmazásra került 57 cselekvési irány és feladat. Az egyes stratégiai területek és meghatározásra került feladatok több stratégiai cél elérését is elősegítik, illetve más stratégiai területekhez is kapcsolódnak.

2025-ben a Regionális Környezetvédelmi Program megvalósítása elsősorban az alapozó jellegű szakmai és előkészítő feladatokra koncentrált. A program tekintetében ezen időszakban kiemelten foglalkoztunk a szemléletformálás és a tudásmegosztás erősítésével, amelyek különböző szakmai egyeztetések, tájékoztató tevékenységek és együttműködési folyamatok révén támogatták a térség érintett szereplőinek bevonását.

Emellett 2025-ben fontos szerepet kapott a kapacitásépítés is, amely a térségi szereplők felkészítését, a szakmai tudás bővítését és az együttműködési hálózatok megerősítését szolgálta. Összességében ez az időszak a program hosszú távú végrehajtását előkészítő, megalapozó fázist jelentette.

Nemzetközi projektek - INACO

Az INACO projekt célja, hogy javítsa a közép-európai régiók ellenálló képességét az éghajlatváltozással szemben, a vízgyűjtő területeken a kulturális és természeti örökséget érintő hatásokkal szemben. Transznacionális stratégiák, integrált webalapú megoldások és kockázatkezelési tervek kidolgozására kerül sor a helyi hatóságok támogatása érdekében az éghajlatváltozás kockázatainak - például árvizek, földcsuszamlások, erdőtüzek és aszály, valamint vízhiány - kitett kulturális és természeti örökségi helyszínek védelmét célzó intézkedések kidolgozásában és elfogadásában. A projekt kísérleti helyszíne a Balaton térségében: Fonyód város közigazgatási területe, elsősorban a magaspart területe.

A projekt keretében 2025. május 13-án INACO Nemzetközi Konferenciára került sor Prágában, amelyen online formában vett részt az Ügynökség és tartott előadást a magyarországi kísérleti helyszínnel kapcsolatban. A projekt időtartama: 2024. június – 2026. november (30 hónap), pénzügyi forrása az Interreg Central Europe Programme.

2. Népeségmegtartó-képesség erősítése

Szolgálati lakás-fejlesztési konstrukció

A Miniszterelnökség, majd a kormányátalakítást követő szakpolitikai jogutód, a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium fejlesztési forrást biztosított a Balaton Fejlesztési Tanács számára, hogy települési önkormányzati kedvezményezettek számára pályázati úton nyújtson támogatást szolgálati lakások létesítésére. A pályázat 2024. folyamán kiírásra került, az év során egy pályázati szakasz lezárult, melynek eredményeképp 9 támogatott projekt megvalósítása indulhatott el. A konstrukció második szakaszának beadási határideje 2024. november 29, melynek révén 18 önkormányzat nyertes pályázatának kivitelezése indulhatott el a 2025. évben. A 27 támogatott projekt több mint 3 milliárd forint támogatásban részesült.

Mozdulj Balaton

A 2025. évben 5 millió forintos BFT támogatásból és önkormányzati forrásokból valósult meg a programsorozat 33 tóparti település 40 strandjának részvételével. A szervezett programok 2025. június 22. és augusztus 23. között, 9 hétvégén zajlottak. A szervezői regisztrációk alapján több mint 30.000 fő vett részt a programokon. A legnépszerűbb, legtöbb résztvevőt vonzó sportágak a strandröplabda, a különböző vízi játékok, a teqball illetve a 3 és 6 fős strandfoci voltak. A közvélemény tájékoztatása többnyire a Hírbalaton portálra, a Keszthely TV és Balaton Televízió, Tavi Tv, a helyi önkormányzatok saját felületeire és a közösségi médiára korlátozódtak. Az éves programsorozat zárórendezvénye Vonyarcvashegyen valósult meg, melyen települések csapatai vettek részt három sportágban (streetball, kispályás labdarúgás, strandröplabda). Az eseményen kiosztásra került a „Legsportosabb település” cím.

3. Térségi kohézió erősítése

Balatoni Partnerségi Program

A régiós szakmai együttműködési program keretében rendezvények (konferenciák, fórumok, műhelymunkák) szervezésével olyan szakmai közösségek létrehozását kívánjuk elérni, amelyek egy-egy szakterület, projekt mentén kialakítják a későbbi együttműködések, új projektek megvalósításának feltételeit. A szakmai munka 2015. júniusától folyamatosan valósul meg.

A 2025. évben megvalósított rendezvények:

- Kooperáció és érdekérvényesítés – a funkcionális térségek és helyi önkormányzatok kihívásai a területfejlesztésben
- Víz világnapi konferencia a Balaton régióban
- Balaton-felvidéki kultúrtáj világörökségi koncepció felülvizsgálata szakmai konferencia
- A Balaton mobilitása – szakmai konferencia a fenntartható térségi mobilitási terv bemutatására
- Föld napi konferencia a Balaton régióban
- Természetvédelmi konferencia a Balaton régióban

„Mit kívánsz a Balatonnak?” - figyelemfelhívó kampány

Az ENSZ Közgyűlése tavaly hivatalosan is augusztus 27-ét jelölte ki a Tavak Világnapjának. Ez fontos lépést jelent globális szinten a tavak védelmének előmozdításában. A kezdeményezésben Indonézia vállalt vezető szerepet, azonban a döntés egy hosszan tartó folyamat eredményeként született meg, melyhez a Balaton Fejlesztési Tanács is hozzájárult a 2023 őszén Balatonfűreden megrendezésre került 19. Tavak Világkonferenciája rendezvény megszervezése révén.

A Tavak Világnapjának megünneplése érdekében a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség elindította a „Mit kívánsz a Balatonnak?” kampányt, amely 2025. augusztus 1-27. között valósult meg. A kezdeményezés célja az volt, hogy minél többen – legyenek helyiek, üdülővendégek vagy csak átutazók – megfogalmazzák jókívánságaikat a tó számára.

Nemzetközi projektek - Smart Tour

A Smart Tour projekt átfogó célja az intelligens / okos turizmus és az intelligens úti célok fejlesztésére és a vonatkozó szakpolitikák előmozdítására összpontosít, hogy hozzájáruljon az intelligensebb Európa kialakulásához, különösen az európai turisztikai desztinációk digitális átállásán keresztül. „Az okos / intelligens turizmus az ágazat új, gyorsan változó kihívásaira és igényeire reagál, beleértve a digitális eszközök, termékek és szolgáltatások fejlesztését; az esélyegyenlőséget és a hozzáférést minden üdülő, vendég számára; a helyi és térségi terület fenntartható fejlődését; valamint a kreatív iparágak fejlesztését és a kulturális örökség megőrzésének támogatását”.

A projekt nyitókonferenciájára 2025. május 21-22 között került sor Heraklionban, ahol az Ügynökség két előadást tartott „A Balaton régió útja a fenntartható és innovatív turizmus irányában” címmel, valamint „Közelekedési információs rendszerek Magyarországon és a Balaton régióban” címmel. Továbbá 2025. november 17-18-án Jesoloban megrendezésre került tematikus workshopon Ügynökségünk előadást tartott a Balaton Fenntartható Térségi Mobilitási Tervről. A projekt időtartama 2025. május – 2029. április (36+12 hónap), pénzügyi forrása az Interreg Europe Programme.

A kiemelt térségi fejlesztési program nyomon követése és felülvizsgálatának szükségessége

A 1685/2022. Kormányhatározattal elfogadott Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programjának megvalósulását az azt elfogadó Kormányhatározat 4. pontja értelmében a Balaton Fejlesztési Tanács köteles nyomon követni, illetve szükség esetén kezdeményezni a fejlesztési dokumentumok, tehát a helyzetértékelés, a koncepció, a stratégia és az operatív program felülvizsgálatát. A 2022 év végi elfogadást követően 2025 évben aktuálissá vált a megvalósulás nyomon követésének és a felülvizsgálat szükségességének vizsgálata.

A kiemelt térségi fejlesztési program 2025. évi felülvizsgálati megalapozás egy általános véleménykérő szakasszal indult el. A fejlesztési program egyes kötetének véleményezésére 2025. október 21 – november 25 között volt módja a 218/2009. Kormányrendeletben meghatározott szervezeteknek, valamint a térségi partnereknek, ez utóbbi körbe értve a települési önkormányzatokat, a térségi civil és szakmai szervezeteket, érdekképviselőket egyaránt. A tervdokumentumokkal kapcsolatos állásfoglalást az alábbi orientáló kérdések mentén kértük megfogalmazni:

- Aktuálisnak tartja-e a helyzetelemzés által felvetett térségi problémákat? Megítélése szerint vannak-e a helyzetelemzésben rögzített olyan megállapítások, melyek az elmúlt években túlhaladtak lettek ezért frissítésre, átdolgozásra szorulnak?
- Megítélése szerint a Balatonnál tapasztalható térségi folyamatok egybevágóak-e a fejlesztési dokumentumokba foglalt célkitűzésekkel?
- Miként értékeli a fejlesztési dokumentumokba foglalt intézkedések megvalósulását a Balaton térségében?
- Javasol-e tartalmi módosításokat a véleményezett dokumentumok vonatkozásában? Amennyiben igen, lehetőség szerint pontosan jelölje meg a módosításra javasolt szövegrészeket, valamint kérjük, minden esetben indokolja választát!

Véleményezési lehetőségével a megadott időintervallumban az alábbi, összesen 26, felkért szervezet élt:

1. Balatonújlak Község Önkormányzata
2. Nemzetgazdasági Minisztérium Fejlesztéspolitikai Tervezési Főosztály
Fejlesztéspolitikai Tervezési Osztály
3. Zala Vármegyei Közgyűlés
4. Vonyarcvashegy Önkormányzat
5. Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
6. Veszprém Vármegyei Kormányhivatal
7. Ábrahámhegy Község Önkormányzata
8. Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
9. Nemzetgazdasági Minisztérium Parlamenti Államtitkárság
10. Nemzeti Közzolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar
Dékáni Hivatal Dékani Hivatalvezető
11. Somogy Vármegyei Kormányhivatal
12. Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Területfejlesztés Megvalósításáért
Felelős Helyettes Államtitkárság

13. HUN-REN Balatoni Limnológiai Kutatóintézet
14. Kulturális és Innovációs Minisztérium
15. Aktív Magyarország Nonprofit Kft.
16. Siófok Város Önkormányzata
17. Hermann Ottó Intézet Nonprofit Kft.
18. Zala Vármegyei Kormányhivatal Állami Főépítész Iroda
19. Energiaügyi Minisztérium
20. Magyar Tudományos Akadémia
21. Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.
22. Országos Vízügyi Főigazgatóság
23. Honvédelmi Minisztérium
24. Építési és Közlekedési Minisztérium
25. Somogy Vármegyei Kormányhivatal
26. Belügyminisztérium

A beérkezett, tartalmi szempontból elkülöníthető vélemények száma meghaladja a négyszázat. A vélemények feldolgozása jelenleg is zajlik, ugyanakkor a jelentős mennyiségre való tekintettel e folyamat hosszabb időt vesz igénybe. Mindazonáltal az már az előzetes elemzések révén elmondható, hogy beérkezett vélemények nagy számban jelzik, hogy a fejlesztési program készítése és elfogadása idején nem volt pontosan ismerhető a koronavírus világjárvány, az orosz-ukrán háború és az energiaválság hatása sem. Ezek a globális léptékű események olyan mérvű befolyással bírtak a regionális folyamatokra is, melyek a helyzetértékelés alapos frissítését, a célok és eszközök pontosítását igénylik. Emellett a véleményekből is visszaköszön az a tény, hogy a fejlesztési program helyzetértékelő munkarészében feldolgozott adatok – melyek 2020 előttiak – feltétlenül frissítésre szorulnak. Fontos továbbá, hogy a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium, mint a szakterületért felelős tárca, állásfoglalásában támogatta a részletes felülvizsgálati folyamat megkezdését.

A partnerszervezetek állásfoglalásainak tartalmi feldolgozását részletesen dokumentáló, valamint a Tanács, véleményekre adott válaszait rögzítő, ezáltal a tervek felülvizsgálatát és módosítását megalapozó előterjesztés a Balaton Fejlesztési Tanács 2026. évi első ülésén kerülhet megtárgyalásra. Ezt követően a Tanács a részletes felülvizsgálat eredményeképp dönthet a fejlesztési dokumentumok módosításának kezdeményezéséről.

Fontos megjegyezni, hogy amennyiben a Tanács a tervdokumentumok felülvizsgálata során a fejlesztési program módosítása mellett dönt, úgy a korábbiakhoz hasonlóan egy többlépcsős társadalmi, szakmai egyeztetési folyamatot tervezünk lebonyolítani, minden tervi fázishoz kapcsolódóan.

Siófok, 2025. december 1.

Balatoni Integrációs Kft.

Határozati javaslat

...../2025. (12.05.) BFT határozat

A Tanács a Balaton Kiemelt Térség fejlesztési programja című dokumentum megvalósításának nyomon követéséről és felülvizsgálatának szükségességéről szóló előterjesztést megtárgyalta és az alábbi határozatot hozta:

- 1./ A Balaton Fejlesztési Tanács elfogadja a kiemelt térségi területfejlesztési program végrehajtásáról szóló beszámolót.
- 2./ A Tanács megbízza munkaszervezetét a Balatoni Integrációs Kft-t hogy a beérkezett észrevételek figyelembevételével kezdje meg a Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programja c. tervdokumentáció felülvizsgálatát, annak folyamatáról legalább félévente tájékoztassa a Tanácsot, és szükség esetén kezdeményezze a tervek módosítását.

Felelős: Dr. Molnár Gábor ügyvezető

Határidő: értelem szerint